

İSLAM EĞİTİM TARİHİNDE
**BİR METOT
OLARAK
RIHLE**

UĞUR GÜNERHAN

İLÂHİYAT



Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

İSLAM EĞİTİM TARİHİNDE
**BİR METOT
OLARAK
RİHLE**

UĞUR GÜNERHAN

© 2020, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 94
İlahiyat: 5

ISBN 978-605-4635-94-8
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı: İstanbul, 2020

Yazar: Uğur Günerhan

Editör: Seyyid Sancak

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Sayfa Düzeni: DBY Ajans

Kapak Uygulama: Emre Güngör

Baskı/Cilt: Mikyas Basım Yayın Matbaacılık
(Sertifika No: 35532)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

İslam Eğitim Tarihinde Bir Metot Olarak Rihle

Uğur Günerhan

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Seyyid Sancak

İstanbul : DBY Yayınları, 2020.

156 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 94)

ISBN 978-605-4635-94-8

1- Din Eğitimi 2- İslam Eğitim Tarihi 3- İslam Eğitim Metodu 4- Rihle

Bu kitap, 09.07.2020 tarihinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yüksek lisans programı kapsamında, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında Dr. Öğr. Üyesi Seyyid Sancak'ın danışmanlığında savunulan "İslam Eğitim Tarihinde Bir Metot Olarak Rihle" başlıklı yüksek lisans tezinin gözden geçirilerek kitaplaştırılmış halidir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu - Fatih / İstanbul
Tel.: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr



İÇİNDEKİLER

Şekil ve Tablolar Listesi	10
Kısaltmalar	11
Önsöz	13
Giriş	15

I. BÖLÜM

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ve Sahabenin Eğitim-Öğretimde Kullandığı Bazı Metotlar	27
1. Teşvik ve Sakındırma Metodu	33
2. Soru ve Cevap Metodu.....	35
3. Takrir (Anlatım) Metodu	39
4. Model Alarak Öğrenme Metodu	42
5. Elçi ve Mektup Metodu	43

6. Temsil (Benzetim) Metodu.....	44
7. Kıssayla Öğretim Metodu.....	46
8. Yazıyla Kayıt Altına Alma Metodu.....	48
9. İlim Öğrenmede Nöbetleşme Metodu.....	49
10. Müzakere Metodu.....	50

II. BÖLÜM

Eğitim ve Öğretimde Bir Metot Olarak Rihle	55
1. Hz. Peygamber (s.a.v.) Döneminde Rihle Metodunun Amaçları	60
1.1. Hz. Peygamber (s.a.v.)'i Görmek ve Onu Tanımak.....	61
1.2. İslam Dinini Öğrenmek ve Öğretmek	62
2. Sahabe, Tabiin ve Etbau't-Tabiin Döneminde Rihle Metodunun Amaçları.....	64
2.1. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Rihle Metoduna Teşviki.....	68
2.2. Âlimler Tarafından Rihle Metodunun Özendirilmesi ...	69
2.3. Âlimlerin Çeşitli Bölgelere Dağılması.....	69
2.4. Bilginin Kaynağına Ulaşma Çabası.....	72
2.5. İslami İlimlerin Kayıt Altına Alma İsteği.....	73
2.6. Bilginin Ekonomik Bir Araç ve Güç Olarak Kullanılması.....	75
3. Rihle Metodunu Kullanan Âlimlerin Karşılaştıkları Sıkıntılar.....	77
3.1. Rihle İçin Yeterli Maddi İmkânın Olmaması	78
3.2. Açlığa ve Susuzluğa Tahammül Etmeleri.....	82
3.3. Sağlığının Olumsuz Etkilemesi.....	83
3.4. İlim İçin Bekârlığı Tercih Etmeleri	84
4. Başlıca Rihle Merkezleri.....	86
4.1. Mekke	89

4.2. Medine.....	91
4.3. Mısır.....	93
4.4. Kufe	97
4.5. Basra.....	99
4.6. Bağdat	102
5. Dünyada Rihle Metoduna Benzer Uygulamalar	113

III. BÖLÜM

Modern Dönem Rihle Hareketleri.....	119
1. Farabi Öğrenci Değişim Programı.....	120
1.1. Öğrenci Kabul ve Şartları	122
1.2. Farabi Değişim Programı İstatistikleri	122
2. Mevlana Öğrenci Değişim Programı	124
2.1. Öğrenci Kabul ve Şartları	125
2.2. Mevlana Değişim Programı İstatistikleri.....	126
3. Erasmus Öğrenci Değişim Programı	127
3.1. Erasmus Öğrenci Değişim Programı Öğrenci Kabul ve Şartları	129
3.2. Erasmus Öğrenci Değişim Programı İstatistiksel Veriler ...	130
4. İslam Eğitim Tarihinde Rihle Metodunun Günümüz Öğrenci Değişim Programlarıyla Mukayesesi	133
Sonuç	135
Kaynakça.....	141

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1 : Hicri 3. Yüzyılda ilim tahsili için yolculuk yapılan önemli rıhle merkezleri.....	88
Şekil 2 : Mekke, Medine ve Mısır şehirlerine rıhle yapan âlimlerin yolculuk güzergâhları.....	96
Şekil 3 : Kufe ve Basra şehirlerine rıhle yapan âlimlerin yolculuk güzergâhları.....	101
Şekil 4 : Bağdat, Şam ve Mısır şehirlerine rıhle yapan âlimlerin yolculuk güzergâhları.....	112
Tablo 1 : 2013-2019 Eğitim Öğretim Yılları Arası Farabi Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları.....	123
Tablo 2 : 2013-2019 Eğitim Öğretim Yılları Arası Mevlana Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları	126
Tablo 3 : 2013-2019 Eğitim Öğretim Yılları Arası Erasmus Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları	131

ÖNSÖZ

İslamiyet'in ilk dönemlerinden itibaren zamanla ilmin çeşitli bölgelere taşınmasıyla birlikte ilim talebeleri ve âlimlerin samimi bir şekilde gerçekleştirdikleri rıhlelerin amaçları, sonuçları, rıhle sürecinde çektiği sıkıntılar, önemli rıhle merkezleri, dünyada rıhleye benzeyen uygulamalar ve modern dönemde rıhle metoduna benzeyen bazı öğrenci değişim programlarına yer verilmiştir. İslam eğitim tarihinde dini ilimleri elde etmek, yazmak, nakletmek, öğrenmek ve sonrakilere aktarmak uğrunda harcanan emeği aslına bağlı kalarak ortaya koymaya çalıştık.

İslam eğitim tarihinde süreç içerisinde evler, mescitler, kütüphaneler yerlerini medreselere; günümüzde ise medreseler yerini üniversitelere bırakmıştır. Eğitim öğretim yapılan mekânlar farklı isimlere ve şekillere bürünse de rıhle metodu varlığını hep sürdürme gelmiştir. Modern dönemde rıhle metodu öğrenci değişim programlarının içerisinde yer alarak kanun ve yönetmelikler ile desteklenmiş ve daha sistematik bir hale dönüşmüştür.

Hazırlanan bu çalışmanın din eğitimi ve genel mahiyette eğitim açısından son derece önemli bir yere sahip olan rihle metodunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması bizleri mutlu edecektir.

Bu çalışmamızın hedefine ulaşması için danışmanlık ederek, bilgi ve tecrübelerimden faydalandığım Dr. Öğr. Üyesi Seyyid SANCAK'a teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışmamın yazılma sürecinde bana uygun ortam ve koşulu sağlayan aileme, bu desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

I. BÖLÜM

**Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ve
Sahabenin Eğitim-Öğretimde
Kullandığı Bazı Metotlar**

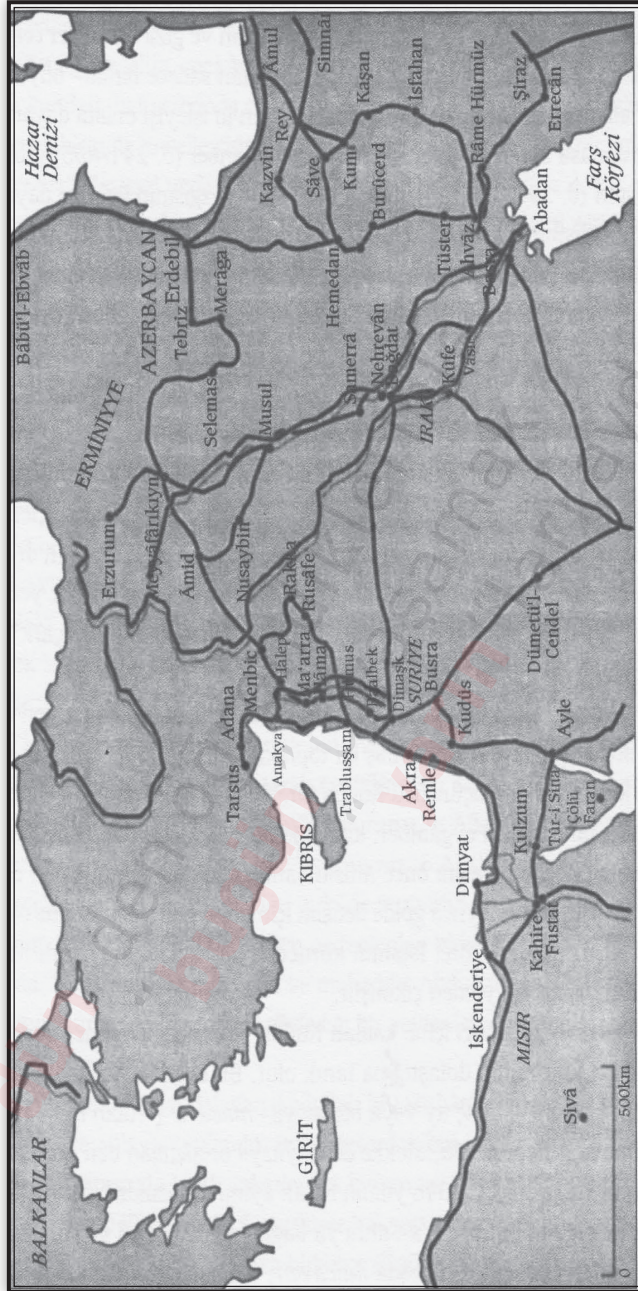
Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ve Sahabenin Eğitim-Öğretimde Kullandığı Bazı Metotlar

Sözlükte “*usul, yol, yöntem, tarz*” gibi anlamlara gelen metot kelimesi bir bilgiyi, bir mesajı iletme, tebliğ etme, öğrenme konusunda istenilen amaca ulaşmak için uygulanacak kuralların, takip edilecek yolların, gözetilecek prensiplerin ve kullanılacak vasıtaların bütünüdür. Eğitimde metot, bir bilginin öğretilmesinde hedefe ulaştırılan en kısa, en doğru, en sağlam ve en kolay yoldur.¹ Ayrıca metot kavramı “*araştırma yoluyla bulunup ortaya konabilecek müşahhas sebep-sonuç ilişkilerini, mümkün olduğu takdirde bu ilişkilerin temelinde yer alan ilmî kanunları, dayanakları değişmez sebep-sonuç münasebetlerini tespit edebilmek için izlenmesi gereken yol*” anlamına gelmektedir.² Bir anlamda da metot bilinmeyen

¹ Mustafa Öcal, *Din Eğitimi Ve Öğretiminde Metotları*, 227.

² Ruşen Alaylıoğlu ve A. Ferhan Oğuzkan, *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü* (İstanbul: İnkılap Yayınevi, 1976), 205; Hasan Güleriyüz, *Eğitim Programlarının Dili Ve Yaratıcı Öğrenme* (Ankara: Pegem Yayıncılık, 2000), 113; Amiran Kurktan Bilgiseven, *Sosyal İlimler Metodolojisi* (İstanbul, Filiz Kitabevi,

Şekil 4: Bağdat, Şam ve Mısır şehirlerine rihle yapan âlimlerin yolculuk güzergâhları



Kaynak: Hourai Touati, *Orta Çağda İslam ve Seyahat: Bir Âlimin Uğraşının Tarihi ve Antropolojisi* Çeviren Ali Berkay (İstanbul: İstanbul Yayıncılık, 2004): 150.

yararlanarak örneklem mahiyetinde 2013 ile 2019 eğitim öğretim yılları arasını ele alıp Farabi değişim programına katılan birey sayılarına yer verdik.

Tablo 1: 2013-2019 Eğitim Öğretim Yılları Arası Farabi Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılları	Giden Öğrenci			Gelen Öğrenci		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2013-2014	2429	3459	5888	2430	3469	5899
2014-2015	2164	3511	5675	2184	3526	5710
2015-2016	1226	2035	3261	1237	2047	3284
2016-2017	967	1659	2626	967	1659	2626
2017-2018	980	1616	2596	980	1616	2596
2018-2019	787	1249	2036	1297	1882	3179
Genel Toplam	7327	13529	20856	9095	14199	23294

Kaynak: YÖK istatistiksel verilerinden elde edilmiştir. YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci Değişim Programları İstatistikler Bölümü analiz edilerek alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.06.2019).

Türkiye geneli Farabi değişim programına katılan öğrencilerin %43'ü erkek iken, %57'i bayandır. Öğretim yılları incelendiğinde süreç içerisinde bu programa katılan öğrencilerin sayısında bir düşüş olduğu gözükmemektedir. Ayrıca Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde rihleleri incelediğimizde erkek sayısı fazla iken bayan ismine ulaşamadık. Modern dönemde teknolojik imkânların artması, yolculukta güvenli ortamların kurulması modern dönem

2.2. Mevlana Değişim Programı İstatistikleri

Ülkemizde 186 tane üniversite vardır. Mevlana değişim programı iki yükseköğretim kurumu arasında imzalanan bir protokol neticesinde gerçekleştiği için çalışmamızda süreç olarak uzun bir süreyi almamız mümkün olmadığından YÖK istatistiksel verilerinden yararlanarak örneklem mahiyetinde 2013 ile 2019 eğitim öğretim yılları arasını ele alıp Mevlana değişim programına katılan birey sayılarına yer verdik.

Tablo 2: 2013-2019 Eğitim Öğretim Yılları Arası Mevlana Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları

2013-2019 Eğitim Öğretim Yılları Arasında Mevlana Değişim Programlarına Katılan Öğrenci ve Akademik Personel Sayıları						
Öğretim Yılları	Giden Öğrenci			Gelen Öğrenci		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2013-2014	14	19	33	39	54	93
2014-2015	36	29	65	174	273	447
2015-2016	7	10	17	110	257	367
2016-2017	28	29	57	102	184	286
2017-2018	22	29	51	119	224	343
2018-2019	39	71	110	120	238	358
Genel Toplam	146	187	333	664	1230	1894

Kaynak: YÖK istatistiksel verilerinden elde edilmiştir. YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci Değişim Programları İstatistikler Bölümü analiz edilerek alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.06.2019).

Türkiye geneli Mevlana değişim programına katılan öğrencilerin % 37'si erkek iken, %63'ü bayandır. Öğretim yılları

KAYNAKÇA

- Aba, Veli. "Kadim Bir Gelenek Olan Rihlenin Günümüz Öğrenci Değişim Programları Çerçevesinde Yeniden İnşasının Din Eğitimi ve Öğretimi Açısından Motivasyon Değeri." *Din Eğitiminde Motivasyon ve Verimlilik* içinde editör Mehmet Bahçekapılı, 177-199, Balıkesir: Petek Ofset, 2017.
- Açıkgöz, Kamile. *Aktif Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınlar, 2004.
- Akbulut, Turgay. "İlk Öğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Soru Sorma Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi." Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Akdoğan, Mustafa. "Ebu'ş Şeyh'in Hayatı, Hadisçilik Faaliyetleri ve Eserleri." *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2, (2017): 582-598.
- Akın, Hanefi. *Sahih-i Müslim Muhtasar*. İstanbul: Karınca & Polen Yayınları, 2018.
- Akseki, Hamdi. *İslam Dini*. İstanbul: Yeni Akım Yayınları, 2014.
- Akyürek, Süleyman. *Din Öğretimi-Model Strateji Yöntem ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2016.
- Akyüz, Yahya. *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi, 2012.

- Alaylıoğlu, Ruşen ve A. Ferhan Oğuzkan. *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 1976.
- Alkan, Cevat. *Eğitim Teknolojileri Kuramlar ve Yöntemler*. Ankara: Anı Yayıncılık, 1977.
- Altaş, Nurullah. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Arslan, Mehmet Metin ve Harun Bahadır. "Bologna Süreci ve Türkiye." *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi 2*, (2007): 222- 229.
- Arslantürk, Zeki. *Araştırma Metot ve Tenkitleri*. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2004.
- Atar, Fahrettin. *İslam Adliye Teşkilatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1979.
- Aydın Mehmet Zeki. "Aktif Öğretim Yöntemlerinden Buldurma (Sokrates) Yöntemi." *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 5*, (2001): 55-80.
- Aydın, Mehmet Zeki. *Din Öğretiminde Yöntemler*. Ankara: Nobel Yayınları, 2004.
- Ayşad, Güdekli. *Farabi Değişim Programı El Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 2013.
- Aytaç, Kemal. *Avrupa Eğitim Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1980.
- Aytaç, Necdet ve Hasan Aydın. *Öğrenme Öğretme Sürecinde Planlama ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi, 2006.
- Bağcı, Özlem. "Erasmus Hareketlilik Programını Öğrenci ve Koordinatör Görüşlerinin Değerlendirilmesi." *Türkiye Eğitim Dergisi 1*, (2018): 54-76.
- Bakır, Abdulhalik. "Basra." *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi 5*: 112-114, İstanbul, TDV Yayınları 1999.
- Başaran, İbrahim Ethem. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları, 2006.
- Başaran, Selman. *Hadis Usulü ve Tarihi*. Bursa: Emin Yayınları, 2013.

- Bayık, Ayla. "Kültürler arası Çok Kültürlü Hemşirelik Eğitimi." *Erzurum, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi 5*, (2008): 92-102.
- Bayraktar, M. Faruk. *İbn Cema'dan Öğretmen ve Öğrenciye Öğütler*. İstanbul: Marmara İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2006.
- Bayraktar, M. Faruk. *İslam Eğitiminde Öğretmen Öğrenci Münasebetleri*. İstanbul: Gümüş Basımevi, 1984.
- Bekri, Alaadin. *Bir çağın Öncüsü Abdülganî En-Nablusî Hayat ve Fikirleri*. Çeviren Veysel Uysal. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Belâzürî, Ebi'l-Abbas Abbas b. Yahya b. Cabir. *Futûhu'l-Buldan*. Beyrut: Müessetü'l-Maarif, 1987.
- Bilen, Mürüvet. *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık, 1996.
- Bilgiseven, Amiran Kurktan. *Sosyal İlimler Metodolojisi*. İstanbul: Fakülteler Matbaası Yayınları, 1978.
- Buhari, Muhammed b. İsmail. *El-Camiu's-Sahih*. Thk, Muhammed Zühreir b. Nasırunnasır, Beyrut: Daru'l Tavki'n Necar, 2001.
- Buhl, Frantz. "Medine." *İslam Ansiklopedisi 4*: Eskişehir: MEB Yayınları, 1997.
- Burke, Peter. *Bilginin Toplumsal Tarihi*. Çeviren Mete Tuncay, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2004.
- Büyükkaragöz, S. ve C. Çivi. *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları, 1997.
- Can, Gürhan. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998.
- Canan, İbrahim. "Ebu Hatim Er-Razi," *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi 10*: 150-151, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.
- Canan, İbrahim. *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2006.
- Candan, Abdülcelil. "Kur'an'ı Anlamak İçin Yapılan Seyahatler." *İstanbul: İslami Araştırma Dergisi 3*, (2005): 227-235.

- Cebeci, Suat. *Din Eğitimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*. İstanbul: Akçağ Yayınları, 2005.
- Ceyhan, Semih. “Affüddîn Tilimsânî” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 41: 163-164. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Corci, Zeydan. *Medeniyet-i İslam Tarihi*. Çeviren Zeki Megamiz. İstanbul: Üçdal Neşriyat, 1913.
- Cornay, Martin. “Eğitim Ve Ekonomi İlişkileri.” Çeviren Nejla Tural. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2, (2019): 486-492
- Çakır, Göksel. *Pedagojik Formasyon İçin Öğretim İlke Ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2017.
- Çelebi, Ahmet. *İslam Eğitim Öğretim Tarihi*. Çeviren Ali Yardım. İstanbul: Damla Yayınları, 1996.
- Çelebi, Evliya. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*. İstanbul: Devlet Basımevi, 1938.
- Çoban, Hasan. *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1997.
- Demirayak, Kenan ve M. Sadi Çögenli. *Arap Edebiyatında Kaynaklar*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1994.
- Demirel, Özcan. *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları, 1999.
- Demirli, Ekrem. *Tasavvufun Altın Çağı*. İstanbul: Sufi Kitap, 2015.
- Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitapevi, 1988.
- Doğan, Recai. “Din Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler ve Örnek Bir Ders İşleniş.” İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları ve Bir Uygulama Örneği (Ankara Modeli), İstanbul: MEB Basımevi, 2001.
- Doğaner, Suna. “Mısır fiziki ve Beşeri Coğrafyası.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 29: 553-555. Ankara, TDV Yayınları.
- Dündar Mahmut. “Bir Din Eğitim Kurumu Olan Mescidin İslam’ın İlk Dönemlerindeki Fonksiyonları.” *Vankulu Sosyal Araştırma Dergisi* 1, (2018): 191-206.

- Ebu Davud. *Sünen*. Çevirenler Hüseyin Kayapınar ve Necati Yeniçel, İstanbul: Şamil Yayınları, 1987.
- Ebu Gudde, Abdulfettah. *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metodu*. Çeviren Enbiya Yıldırım, İstanbul: Yasin Yayınları, 2005.
- Ebu Gudde, Abdulfettah. *Safahat Min Sabri’l Ulema Ala Şeda’idi-İlmi Ve’t Tahsil*. Çeviren R. Orhan Özel, Semih Yolaçan. *İlim Yolunda*. İstanbul: Erkan Yayınları, 2017.
- Ebu-l Velid, Muhammed El-Erzakî. *Kâbe ve Mekke Tarihi*. Çeviren Y. Vehbi Yavuz. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1974.
- Ed-Düri, Abdülaziz. “Bağdat Genel Bakış.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 4: 441-444. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Efendioğlu, Mehmet. “Sahabe.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 35: 491-500. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- El-Bağdadi, Ebu Bekr El-Hatîb Ahmed B. Ali B. Sâbit El-Hatîb. *Er-Rihle Fi Talebi’l Hadis*. Tahkik Nurettin İtr. Beyrut, Darul Kitap Evi, 2004.
- El-Haysemi, *Nureddin Mecmau’z Zevaid ve Menbau’l Fevaid*. Çeviren İlker Mermer. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2015.
- El-Azami, M. Mustafa, “Buhari.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 6: 372-374. İstanbul, TDV Yayınları, 1992.
- El-Bağdadi Hatib. *Şerefu’l Ashabi’l Hadis*. Derleyen Mehmed Said Hatipoğlu. Ankara: Kitap Store, 1991.
- El-Bağdadi El-Hatib. *Tarihu’l Bağdad*. Beyrut: Lübnan Daru’l El-Kitab El-Arabi, 1931.
- El-Bağdadi, Ebubekir Ahmed B. Ali B. Sabit El-Hatib. *Takyidu’l-İlm*. Tahkik Yusuf el-As. Beyrut: Daru İhyai’s Sürmeti’n Nebeviyye, 1974.
- El-Belâzürî, Ahmed B. Yahyâ B. Câbir, *Futuhu’l Bulldan*. Tahkik Abdullâh b. Üneys Et-Tebba. Beyrut: Müessesetü’l Mearif, 1987.
- El-Hemevi, Yakût Ebû Abdillâh Yakut B. Abdillâh El-Hamevi Er-Rumi El-Bağdadi. *Mu’cemu’l-Buldan*. Beyrut: Daru’l İhyai’t-Turasi’l-Arabi, 1979.

- El-Medini, Ali B. Abdullah B. Ca'fer. *El-İlel*. Tahkik Mustafa El-Azami, Beyrut: El-Mektebetu'l-İslami, 1980.
- El-Muttakî Ali. *Kenz'ul-Ummal*. Beyrut: Müesseset'ür-Risâle, 1989.
- Emre, Ahmet Cevat. *Çocuklara Hikâye Anlatma Sanatı*. İstanbul: MEB Yayınları, 2000.
- En-Nehbani, Yusuf İsmail. *El-Fethu'l Kebir*. Beyrut: Dar'ül Erkam Yayınları, 1635.
- Er-Ruhdani, Muhammed b. Süleyman. *Cem'ul Fevâidmin Câmî'il Usûl ve Mecmai'z Zevâid*. Derleyen Yusuf Öbek. İstanbul: Ocak Yayınları, 2015.
- Erden, Münire. "Öğrenme Sürecinde Not Tutmanın Rolü" *Eskişehir Yaşadıkça Eğitim Dergisi* 15, (1991): 15-17.
- Erden, Münire. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkim Yayınları, 1998.
- Ergüven, Şahabettin. "Arap Dilinde Lahn'ın Ortaya Çıkışı ve İlk Görüntüleri." *Çorum Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6, (2007): 155-183.
- Erkaya, Musa. "Hicri 3. Asır İtibariyle Basra'da Hadis Faaliyetlerine Genel Bir Bakış" *Furat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13, (2008): 177-195.
- Ertürk, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları, 1975.
- Es-Suyûtî, Abdurrahman B. Ebî Bekr B. Muhammed B. Celâluddîn. *Târîhu'l-Hulefâ*. Tahkik Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. Mısır: Matbaatu'a-Saâde, 1952.
- Eş-Şerif Ahmed İbrahim. *Mekke ve'l Medine Fi'l-Cahilliye ve Ahdi'r-Resü*. Kahire: Dar'ul Fikri'l Arabi, 1985.
- Et-Tentavi Ali*. *Kısas Mine't Tarih*. Cidde: Dâru'l Menara, 1986.
- Ez-Zernuci, Burhaneddin. *Ta'limu'l Muteallim*. İstanbul: Kitap Kalbim Yayıncılık, 1323.
- Faroqhi, Suraya. *Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir?* Çeviren Zeynep Altok. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2001.

- Fersahoğlu, Yaşar. *Kur'an'da Zihin Eğitimi*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1998.
- Fıdan, Nureddin. *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Alkim Kitapçılık Yayınları, 1986.
- Fıdan, Nurettin; Erdem, Münire. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Alkim Yayınları, 2001.
- Filiz, Sevil. "Soru Cevap Yönetimine İlişkin Öğretimin Öğretmenlerin Soru Sorma Düzeyi ve Tekniklere Etkisi." Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2002.
- Genç, Salih Zeki. "Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türkiye." *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 11, (2015): 317-330.
- Google. "UNESCO, Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Herita." son güncelleme 31.01.2019 <http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf> (Erişim Tarihi: 31.01.2019).
- Google. "YÖK Farabi Öğrenci Değişim Programı" https://farabi.yok.gov.tr/Documents/Hakkında/farabi%20istatistik_son.pdf. (Erişim Tarihi: 16.06.2019).
- Google. "YÖK İstatistik Verileri" <https://istatistik.yok.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.06.2019).
- Google. "YÖK Mevlana Değişim Programı Koordinatörlüğü, Mevlana Değişim Programı Kitapçığı." https://mevlana.yok.gov.tr/Documents/Anasayfa/Mevlana-Kitapcik_Yeni_08_06_2015_%C4%B0_istatistiksiz_pdf (Erişim Tarihi: 21.06.2019).
- Gökçalp Murat. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları, 2016.
- Gökçül, Banu. *Strateji İlişki Kurulması: Müzakere*. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri Anonim Şirketi, 2005.
- Göztok, Şakir. *İlk Dönem İslam Eğitim Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları 2002.
- Grousset, René. *Bozkır İmparatorluğu*. Çeviren Üzmen, M. Reşat. İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2017.
- Güler, İlhami, Özsoy, Ömer. *Konularına Göre Kur'an*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2018.

- Güleryüz, Hasan. *Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2000.
- Güneş, Âdem. *Din Öğretimi Materyalleri*. İstanbul: Dem Yayınları, 2006.
- Gürel, Ramazan. “Hz. Peygamber’in (s.a.v.) Eğitim-Öğretim Modelinde Belli Başlı İlke Ve Metotlar.” Kıbrıs: *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi* 1, (2005): 7-29.
- Güven, Özlem. “Yüksek Öğretim Kurumlarında ERASMUS Programının Değerlendirilmesi (Giresun Örneği), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi.” Pegem Akademi 19, (2013): 61-98.
- Güzel, Bekir. Mevlana Değişim Programının Lisan Öğrencilerinin Sosyal Kültürel Gelişimine Olan Katkısının Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 32, (2018): 486-487.
- Hâkim Ebu Abdillâh. *Ma’rifet Ulumi’l-Hadis*. Tahkik Muazzam Hüseyin. Medine: El-Mektebetü’l-İlmiyye, 1977.
- Halaçoğlu, Yusuf. “Bağdat (Osmanlı Dönemi)” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 4: 441-442. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Halife b. Hayyat, El-Ufuri Et-Temimi El-Basri, *Kitabu’t-Tabakat*. Tahkik Ekrem Ziya Umeri. Riyad: 1982.
- Hamidullah Muhammed. *İlk İslam Devleti*. Çeviren İhsan Süreyya Sırma. İstanbul: Beyan Yayınevi, 2007.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. Çeviren Salih Tuğ. İstanbul: İrfan Yayınları, 1990.
- Hanbel, İmam Ahmet. *El-Müsned, El-Fethu’r-Rabbani Tertibi*. İstanbul: Ensar Yayıncılık, 2004.
- Hasip, A. Aytuna. *Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik Problemleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basım Evi, 1958.
- Hatipoğlu, İbrahim. “Ebu Bekir B. Mervezi.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 10: 74-75, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Hatipoğlu, İbrahim. “Rihle.” *Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Ansiklopedisi* 35: 106-108, Ankara: TDV Yayınları, 1999.
- Hitti, Philip. *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi*. Çeviren Salih Tuğ. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, 2011.

- İbn Abdilber. *Camiu’l-Beyanil İlmi Ve Fadlihi*. Çeviren Mahmut Varhan ve Ali Yücel. İlmi Taşımak ve Aktarmak İçin Gerekli Olan Hususlar. İstanbul: Polen & Karınca Yayınevi, 2015.
- İbn Abidin, Muhammed Emin B. Ömer B. Abdulaziz Ed-Dımaşk, *Reddü’l Muhtar*. Beyrut: Dâru’l Kütübî’l İlmiyye, 2011.
- İbn Ebi Hatim, Ebu Muhammed Abdurrahman B. Muhammed B. İdris. *El-Cerh ve’t-tadil*. Haydarabad: Dairetü’l Maarif El-Osmaniyye, 1952.
- İbn Haldun. *Mukaddime*. Çeviren Zakir Kadiri Ugan. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1968.
- İbn Haldun. *Mukaddime*. Derleyen Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- İbn Hallikân Ebu’l-Abbas Şemsüddin Ahmed B. Muhammed B. Ebû Bekr. *Vefâyâtü’l Ayân Ebnâü’l Ebnai’z-Zaman*. Tahkik İhsan Abbas. Beyrut: 1972.
- İbn Hanbel, Ahmed B. Muhammed. *Müsned*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- İbn İshak, *Siretü’n Nebeviyye*. Nşr. Ahmet Ferid El-Mezidi. Lübnan: Daru’l Kütübü’i İlmiyye, 2009.
- İbn Kesir, İsmail B. Umar. *Hadislerle Kur’an-ı Kerim Tefsiri*. Çeviren Bekir Karlığa ve Bedrettin Çetiner. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1983.
- İbn Kesir, İsmail Ebu’l Fida. *Tefsir’ul Kurani’l-Azim*. Beyrut: Müessesetü’r-Risale Naşirun, 1986.
- İbn Mace, Ebu Abdullah. *Sünen*. İstanbul, Çağrı Yayınları, 1982.
- İbn Mansur, Cemalü’ddin Muhammed b. Mükrim. *Lisanü’l Arab*. Beirut: Dar-ü Sadır, 1990.
- İbn Mansur. *Muhtasar tarih-i Dumaşkli İbn Asakir*. Tahkik İbrahim Salih. Dımaşk: Daru’l İlmiyye, 1989.
- İbn Nedim Muhammed B. Yakup. *Kitabu’l Fihrist*. Beyrut: Daru’l Me-sirah, 1998.
- İbnü’l-Cevzi, Ebu’l-Ferec Abdurrahmân B. Ali B. Muhammed. *El-Mevzûât*. Tahkik Tevfik Hamedân. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1995.

- İbnü'l-Esir. *El-Kamil Fi't-Tarih Tercümesi*. Çeviren M. Beşir Eryarsoy. İstanbul: Bahar Yayınları, 1985.
- İşman, Aytekin ve Ahmet Eskicumalı. *Eğitimde Planlama Ve Değerlendirme*. Sakarya: Değişim Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebu Davut." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 10: 119-121, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebu Zur'a Er-Razi." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 10: 274-275, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Mace." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 20: 161-162, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Müslim." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 32: 93-94, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Nesai." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 32: 563-565, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Tirmizi." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 41: 202-204 İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kaya, Mahmud. "Abdüllatif El-Bağdadi." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 1: 254-255, Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Kaya, Seyfettin. "Ömer Hayyam İsfahan Rasathanesi'nde Astronomi Çalışmaları" *Capadocia History Journal* 9, (2017): 510-516.
- Kayadibi, Fahri. "İslam'ın Eğitim Öğretime Verdiği Önem." *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4, (2001): 33-44.
- Kazıcı, Ziya. *Osmanlı'da Eğitim ve Öğretim*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2014.
- Keskinoğlu, Osman. *İslam'da Eğitim Öğretim*. Ankara: TDV Yayınları, 1987.
- Kevserî, Muhammed Zâhid. *İrgâmü'l-Merîd Fî Şerhi'n Nazmi'l Atıdli Tevessülü'l Mürîdbi Ricâli't Tarîkati'n Nakşbendiyyeti'l Hâlidîyyeti'z Ziyâiyye*. Kahire: El-Mektebetü'l-Ezheriyyeli't Turâs, 2000.
- Keyifli, Şükrü. "Eğitim ve Din Eğitimi." *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13, (2013): 103-126.

- Kırca, Celal. "Kur'an'a Göre Din Eğitiminin Genel Metotları." *Kayseri: Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5, (1998): 90-110.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis Tarihi*. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis Usulü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 1962.
- Köseoğlu, Nevzat. *Eski Türklerde, İslam'da ve Osmanlı'da Devleti*. İstanbul: Ötüken Yayınları 1997.
- Köstüklü, Nuri. *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Çizgi Yayınları, 1998.
- Kutup, Muhammed. *İslam Terbiye Metodu ve Ahlak Eğitimi*. Çeviren Ali Öztürk. İstanbul: Beka Yayınları, 1974.
- Küçük, Raşit. "İsnad." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 23: 154-159, Ankara: TDV Yayınları, 2001.
- Küçükahmet, Leyla. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1983.
- Leortios, Diogenes. *Ünlü Filozofların Yaşam Öğretileri*. Çeviren Candan Şentuna. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2013.
- Mahayuddi Yahya. "Küfelilerin Miladi VII. Yüzyılın Ortalarındaki Siyasi Muhalefetleri." Çeviren Ünal Kılıç. *Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Yayınları* 2, (2002): 20-35.
- Martı, Huriye. "Hz. Peygamber'i Ahlaki Bir Model Olarak Benimsemeyenin Önündeki Engeller Üzerine." *Bursa: Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23, (2014): 1-12.
- Meylani, Ahmet. *Hayatu's Sahabe*. Konya: İslami Neşriyat, 1990.
- Miras, Kamil. *Tecrid-i Sarih Tercümesi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1970.
- Mutçalı, Serdar. *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları, 1995.
- Mücteba, Uğur. "Ebu Ya'la el-Mevsili." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 10, 258-259, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Mücteba, Uğur. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDV Yayınları, 1999.

- Müslim B. Hacac, Ebu Huseyn. *Sahihu Müslim*. Tahkik Muhammed Fuad Abdulbaki. İstanbul: El-Mektebetu'l İslamiyye, 1955.
- Nazlıgül, Habib. "Sebepler ve Sonuçlarıyla Hadis Yolculukları." *Hikmet Yurdu* 6, (2013) 13-37.
- Nevevi. *Et-Tibyân Fi Adabi Hamaleti'l Kur'an*. Beyrut: Dar'ul Kalem, 1986. Nobel Yayınları, 2001.
- Okumuşlar, Muhiddin. *Fitratın Dine-Din Fitrat İlişkisi*. Konya: Yediveren Yayınları, 2002,
- Öcal, Mustafa. *Din Eğitimi Ve Öğretiminde Metotlar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Öz, Ayhan ve Sancak, Seyyid. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Yaz Okuluyla ilgili Görüşleri (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18 sy.2, (2018) : 1020-1040.
- Öz, Ayhan ve Seyyid Sancak. *AKIMER ve Öğrenci Beklentileri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Özafşar, Mehmet Emin. "Zühli." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 44: 543-544, İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Özaydın, Abdülkerim. "Bağdat." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 4: 437-441, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Özbek, Abdullah. *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed*. Konya: Esra Yayınları, 1991.
- Özden, Yüksel. *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Önder Matbaacılık, 1997.
- Özgüven, Ş. Ethem. *Bireyi Tanıma Teknikleri*. Ankara: Pegem Yayınları, 2002.
- Özkan, Hasan Hüseyin. "Popüler Kültür Ve Eğitim." *Kastamonu Eğitim Dergisi* 14, (2006): 29-38
- Özsoy, Abdulvahap. "Hz. Ebu Bekir Dönemi Cem'i Faaliyetinde Şahit İstenmesiyle İlgili Rivayetlerin Kaynak Değeri." *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43, (2015): 104-138.

- Parladır, Selahattin. *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. İzmir: Anadolu Matbaası, 1966.
- Parladır, Selahattin. "Hz. Peygamber Dönemindeki Eğitim Anlayışı ve İşleyişi." İzmir: *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1, (1983): 259-284.
- Parlıyan, Abdullah. *Sünen-i Tirmizi Tercümesi*. Konya: Konya Kitapçılık, 2004.
- Pazarlı, Osman. *Din Eğitimi Ve Öğretiminde Genel Metotlar*. İstanbul: İrfan Yayınları, 1967.
- Sa'd b. Abdullah Ali Hamid. *Menahicü'l-Muhaddisin*. Tahkik Ebu Ubeyde Mahir Salih Ali Mübarek. Riyad: Dâru'l Ulûmi's-Sünne, 1999.
- Sağır, Mukim. *İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınlar, 2002.
- Sağlam, Ayçan. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Maya Akademi, 2009.
- Sancak, Seyyid ve Kamil Coştu. "Toplumsal Barış ve Uzlaş Kültürüne Katkıları Açısından İDKAB Programında Benimsenen "Kur'an Merkezli Öğrenme-Öğretme Anlayışının İmkân Ve Sınırlıkları", *Uluslararası Savaş ve Kültür Sempozyumu* içinde editör Nazan Kahraman ve Dğr., 437-447. Ankara, KIBATEK 2017.
- Sancak, Seyyid. "Kur'an Perspektifinde Din Eğitiminde Sosyo-Kültürel Farklılıkları Anlamlandırma Sürecinde "Empati" Kavramı", *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3, (2015): 42-7.
- Sancak, Seyyid. "Küreselleşme ve Değişen Değerler Bağlamında 2010-2018 İDKAB Öğretim Programlarıyla Yetiştirilmek İstenen Model İnsan Tipi." *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7, (2019): 94-115.
- Sancak, Seyyid. *Süreç Yapılaşma Ve Model Bağlamında Kuran'da Fırvun Tipolojisi*. İstanbul: Kurtuba Kitap Yayınları, 2014.
- Sandıkçı, Kemal. *İlk Üç Asırda İslam Coğrafyasında Hadis*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- Selçuk, Ziya. *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları, 2004.

- Senemoğlu, Nuray. *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulama*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2004.
- Sezgin, Fuat. *Tarihu't-Türasi'l-Arabi*. Riyad: Camiatü'l-İmam Muhammed B. Suud El-İslamiye, 1913.
- Sinanoğlu, Oktay, Barut Azmi. *Dil ve Sömürge Eğitimi, Devrimci Cumhuriyet Eğitim Politikaları*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 1997.
- Sofuoğlu, Mehmet. *Sahihi Buhari Tercümesi*. Ankara: Ötüken Yayınları, 2013.
- Sönmez, Abidin. *Rasulullah'ın İslam'a Davet Mektupları*. Ankara: İnkılap Yayınevi, 2011.
- Sönmez, M. Ali, "Ali b. Medini." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 2: 411, İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sönmez, Veysel. *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1994.
- Süngü, H. Bayrakçı. "M. Bologna Süreci Sonrası Yükseköğretimde Akrediyasyon Çalışmaları." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 8, (2010): 895-912.
- Süveyd, Muhammed Nur. *Peygamberimiz Sünnetinde Çocuk Eğitimi*. Çeviren Zekeriya Güler. Konya: Ünsal Kitabevi, 1988.
- Şahabettin Ergüven. "Arap Dilinde Lahn'ın Ortaya Çıkışı Ve İlk Görüntüleri." *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6, (2007): 155-183.
- Şengül, İdris. *Kur'an Kıssaları Üzerine*. İzmir: Işık Yayınları, 1995.
- Taciddin Es-Subkî. *Tabakat Eş-Şafüye El-Kübra*. Beyrut: Dar El-Kütüb El-İlmiye, 1999.
- Tanrıverdi, Belgin. *Öğretim Yöntemleri*. Kocaeli Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Tekin, Dilek. "Müslim'in Sahihî'nin Yazılı Kaynaklar Üzerine Bazı Tespitler." *Hadis Araştırmaları. Meridyen Derneği* 4, (2015): 124-163.
- Titiz, M. Tınaz. *Okulda Yeni Eğitim*. İstanbul: Beyaz Yayınları, 2000.
- Tomar, Cengiz. "Mısır." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 29, 584-586, Ankara: TDV Yayınları, 2004.

- Topgül, Muhammed Enes. "Erken Dönem İslam Tarihinde İlim Merkezleri ve Ulema Hareketliliğinin Tespiti Üzerine Metodolojik Bir Anlayış." *Divan Disiplinler Arası Çalışma Dergisi* 42, (2017): 1-32.
- Touati, Hourai. *Orta Çağda İslam ve Seyahat: Bir Âlimin Uğraşının Tarihi Ve Antropolojisi*. Çeviren Ali Berkay. İstanbul: İstanbul Yayıncılık, 2004.
- Tüccar, Zülfikar. "Ebu Ubeyd." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 10, 244-246, İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Ulu, Arif, "Tabiin." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 40, 217-218, İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Ulusal Ajans. "Öğrenci Değişim Oranı" (Online) Erişim Adresi: www.au.gov.tr (Erişim Tarihi: 28.05.2019).
- Utandır, Gürcan. "Eğitim Ve Kültür İlişkisi-Eğitimde Kültürün Hangi Boyutlarının Genç Kuşaklara Aktarılacağı Kaygısı." *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 23, (2003): 291-309;
- Ülkü, Hayati. *İslam Tarihi*. İstanbul: Çile Yayınları, 1979.
- Ünalın, Şükrü. *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2011.
- Varış, Fatma. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, 1985.
- Varış, Fatma. *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Yayınları, 1988.
- W. Montgomery Watt. *Hız Muhammed Mekke'de*. Çeviren M. Sami Ayas, Azmi Yüksel. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1986.
- Yakıt, İsmail ve Necdet Durak. *İslam'da Bilim Tarihi*. Isparta: Fakülte Kitabevi, 2002.
- Yavi, Ersan ve Necla Nazırhoğlu. *Tarih Öncesi Çağlardan Günümüze Modern Dünyanın Kaynağı Mısır*. İzmir: Yazıcı Yayınevi, 2001.
- Yeniçel, Necati. *Sünen-i Ebu Davud Tercüme ve Şerhi*. İstanbul: Şamil Yayınları, 1987.
- Yerasimos, Stephane. *Kostantiniyye ve Ayasofya Hikâyeleri*. Çeviren Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim Yayınları, 1990.

- Yeşil, Rüştü. "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretimde Sorulardan Yararlanma Yeterlilikleri (Kırşehir Örneği)." Ankara: *MEB Dergisi* 180, (2008): 105-122.
- Yıldırım, Celal. *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*. İstanbul: Anadolu Yayınları, 1991.
- Yıldırım, Ramazan. *Öğrenmeyi Öğretmek*. İstanbul: Sitem Yayıncılık, 2001.
- Yılmaz, Hasan ve Ali Murat Sünbül. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Konya: Çizgi Yayınevi 2003.
- Yılmaz, Metin. "Bağdat Kütüphanesi Gerçekten Tahrip Edildi mi?" *Ekev Akademi Dergisi* 18. (2004): 319-339.
- Yılmaz, Muhammed. "Tarsus'a Gelen İlk Türk Hadis Âlimi." *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1, (2011): 1-17.
- Yılmaz, Yasin. "Hz. Peygamber Dönemi Eğitimine Genel Bir Bakış." *Dini Araştırmalar Dergisi* 15, (2012): 203-221.
- Yiğit, Nevzat. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Trabzon: Pegem Yayınları, 2013.
- YÖK Mevlana Değişim Programı Koordinatörlüğü. *YÖK Erasmus Uygulama El Kitabı*. (Ankara: YÖK Koordinatörlüğü Yayınları, 2008),
- Yörükoğlu, Atalay. *Çocuk Ruh Sağlığı* Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1980.
- Yücel, Ahmet. "Haris b. Ebu Usame." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 16: 195-196. Ankara: TDV Yayınları, 2013.
- Yüksel, Ali. "İslam Hukuk Tarihinde Kufe'nin Yeri." *Uluslar Arası Türk veya Türk Dilleri Edebiyat Dergisi* 9, (2014): 2165-2178.
- Zehebi. *Siyerü Âlimin Nübela*. Tahkik Muhammed Abdulkadir. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 2010.
- Zehebi. *Tezkirat'ul Huffaz*. Haydarâbâd: Dekkan Basımı, 1956.
- Zehebi. *Târîhu'l İslâm ve Feyâtü'l Meşâhîr ve'l-A'lâm*. Tahkik Ömer Abdüsselâm Et-Tedmüri. Beyrut: Daru'l-Katibi'l-Arabî, 1993.
- Zerrinkub, Hüseyin. *Medreseden Kaçış: İmam Gazali'nin Hayatı, Fikirleri ve Eserleri*. Çeviren Hikmet Soylu. İstanbul: Anka Yayınları, 2001.

İSLAM EĞİTİM TARİHİNDE BİR METOT OLARAK RIHLE

İslam eğitim tarihinde önemli bir yere sahip olan ilim öğrenme metodu rihle, Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde İslam dinini öğrenme gayesi ile ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde çeşitli sebeplerle birçok âlimin farklı bölgelere dağılmasıyla ilim bu bölgelere taşınmıştır. Bu durum mekânsal olarak rihle metodunun kapsamını genişletmiş ve önemli rihle merkezleri oluşmuştur. Köken itibari ile dini ilimlerin öğrenimine dayanan rihle metodu, zamanla tüm ilimleri de kapsamış ve sistematik hale gelmiştir. Ulusal ve Uluslararası Farabi, Mevlana ve Erasmus gibi öğrenci değişim programlarıyla bütünleşerek, bu kadim gelenek sürdürülmeye devam etmektedir. Birbirini tamamlayan bu eğitim ve öğretim metodunu birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu programlara katılan öğrenciler ve uzmanlarla, fiziki olarak ev sahipliği yapan üniversiteler, şehirler ve ülkeler bu sayede birçok kazanım elde etmektedirler.



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Çağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-94-8



9 786054 635948